

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено:	22.09.2011		
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	3590/		

0705
Тробојно
22.08.11
МБА

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 181/11 и 51/11), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **труба** за шестгодишното основно музичко и балетско образование.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

ТРУБА

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

**ШЕСТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ**

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

Скопје, 2011

1. ВОВЕД

Во шестгодишното основно музичко училиште, на инструментите труба, тромбон и хорна можат да се запишат ученици кои наполниле од 8 до 10 години.

Целта на наставата по труба е на учениците да им се развие љубов кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Учениците се обучуваат и стекнуваат знаења, навики и вештини за изведување на музичките дела и се оспособуваат за самостојна работа на инструментите флејта, обоа, кларинет и саксофон. Наставната програма за овие инструменти е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник.

Наставата се изведува индивидуално. На крајот од учебната година секој ученик полага годишен испит.

- Број на неделниот фонд е 2 часа по 30 минути, односно годишен фонд од 72 часа.
- Статус на предметот: задолжителен.

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ТРУБА ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД II ДО IV ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да развива интерес кон инструментоталната музика;
- да објаснува за инструментот и неговите карактеристики и неговите изразни можности;
- да се приспособува за свирење на вежби со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура;
- да се приспособува да свири скали-дурски и молски во една две и повеќе октави;
- да презентира правилна стилска интерпретација на музиката;
- да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката преку правилна интерпретација на инструментот;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фолклор;
- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да дискутира за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство;
- да развива култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да развива љубов кон класичната музика;
- да дискутира за убавината на музиката при слушањето на познатите дела;
- да создава навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички приредби;
- да создава работна култура;
- да се распрашува за музичката култура на своето опкружување;
- да развива креативноста;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да презентира нотен текст (ритмички и мелодиски);
- да го развива внатрешниот слух;
- да развива музичка меморија;
- да ги проценува своите вредности и вредностите на другите;
- да се приспособува за работа во пар и тимското (групно)работење;
- да организира концерти каде ќе се презентираат активностите во текот на годината;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесување во индивидуалните и во колективните музички активности;
- да ги развива интерпретаторските вештини и навиката за аналитички приод кон техничко-уметничкото интерпретирање на музичките дела.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ТРУБА ВО IV ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да објаснува за инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да ги идентификува деловите на инструментот;
- да се приспособува за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да се подготвува за правилно да свири скали;
- да објаснува за изразните можности на инструментот;
- да се приспособува за свирење на вежби со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура;
- да се подготвува за правилна стилска интерпретација на музиката;
- да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива музичка меморија;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да презентира нотен текст (ритмички и мелодиски);
- да го развива внатрешниот слух;
- да дискутира за улогата на инструментот во поголеми состави;
- да ги развива интерпретаторските вештини и навиката за аналитички приод кон техничко-уметничкото интерпретирање на музичките дела;
- да изгради позитивни особини (дисциплинираност, одговорност, креативност);
- да се поттикнува за работа во дует и во поголем состав за заедничко музицирање;
- да ја развива способноста и концентрацијата за помнење и за уметничко интерпретирање на музичките дела при јавен настап;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесување во индивидуалните и во колективните музички активности.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Наставен предмет - ТРУБА - IV одделение		
Тема I - Запознавање со инструментот и правилно поставување на ученикот		
Цели	Содржини	Поими
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги препознава деловите на инструментот; - да ги набројува деловите на инструментот; - да објаснува за историјат на инструментот; - да се приспособува за правилно склопување и расклопување на инструментот; - да покажува интерес за одржување и чистење на инструментот; - да презентира правилен начин на поставување и држење на инструментот; - да се приспособува за ослободување на прстите и правилно поставување; - да пронаоѓа под кој агол се поставува инструментот; - да презентира стабилно стоење на двете нозе, поставување на главата во правилна исправена позиција; - да ја употребува правилно 	<p>Содржини</p> <ul style="list-style-type: none"> - Запознавање на ученикот со сите дурски и молски скали во две октави со доминантен септакор и раширување на тонскиот обем ,низок-среден и висок регистер 	<p>Поими</p> <ul style="list-style-type: none"> - Правилно двојно и тројно стакаато Комбинирано легато со наразновидни Штрихови Развивање на амбажур
		<p>Активности и методи</p> <p>Употреба на огледало во наставата , т.е. ученикот се поставува пред големо огледало за да може да добие појасна слика за поставеноста на рацете, главата и нозете, како и да биде во можност да ги воочува грешките, задолжителна употреба на ремен на половината за ученикот да добие јасно чувство на затегнување на дијафрагмата при вдишувањето и олабавување при издишувањето на воздухот.</p> <p>Употреба на столче како помошно средство при вдишувањето, т.е. ученикот седнува на столчето, се наведнува напред со главата кон колениците седејќи и во таква положба вдишува воздух. Ученикот добива јасно чувство на затегнување</p>

<p>дијафрагмата; -да презентира правилно поставување на амбажурот на устата преку поставување на горната и долната усна паралелно со обид за изговарање на буквата О; -да се приспособува за поставување на усникот во устата; -да презентира правилна поставеност на усникот на долната усна при земање на воздух.</p>			<p>на дијафрагмата при вдишувањето и олабавување при издишувањето на воздухот, Употреба на огледало во наставата, т.е. ученикот се поставува пред големо огледало за да може да добие појасна слика за произведувањето на звукот, преку дување во усникот. Да се внимава на задржување на константна интонација на еден тон, да не се испушта воздух од страните на усните и паралелно да се зема воздух на дијафрагма. Времето на вежбање да се зголемува, со цел мускулите на устата да имаат можност да го задржат правилниот амбажур. Монолошки метод; Дијалошки метод; метод на споредба; метод на демонстрација.</p>
--	--	--	---

Тема II - Скали

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката: -да се приспособува за правилна интерпретација на скалите во легато и портато; -да демонстрира свирење на скалите напамет; -да презентира свирење на трозвучи, четворозвучи на соодветни скали.</p>	<p>A-Dur / a-moll E-Dur / e-moll H-dur / d-moll Fis-dur/dis-mol Cis-dur/ais-mol Es-dur/c-moll As-dur/f-moll Des-dur /b-moll Ges-dur/es-moll (паралелни молски скали) се изведуваат хармонски мелодии и природни молски скали)</p>	<p>- Легато - Портато - Педални тонови - Разновидни ритмички вежби - Свирење основни каденци</p>	<p>- Вежби за скали во целиот опсег на трубата од fis малло до C 3 - Свирење на сите скали заедно со своите трозвучи и четворозвучи; - Вежби за правилниот прсторед за одделни тонови во скали. Монолошки метод; дијалошки метод; метод на споредба; метод на демонстрација; метод на обиди и грешки.</p>

Тема III - Технички вежби			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ја развива техниката на свирење на инструментот (да постигне повисок степен на контрола на дишењето, начинот на произведување на тонот со усникот и техниката на прстите); - да се приспособува за да ја усоврши контролата на дишењето; - да употребува и користи а така во вежби; - да употребува и користи различни техники на артикулација на тонот: легато, стакато, портато, тенуто и др.; - да употребува триолски движења и пунктирани ноти во разни вежби; - да развива чувство за метро ритмичка пулсација во соодветно темпо; - да свири во правилна интонација. 	<p>Технички вежби</p> <p>М. Шлозберг; прв дел тех вежби</p> <p>Ч. Колин; втор дел тех вежби</p> <p>Ж, Б. Арбан; трет дел тех вежби</p> <p>Ј. Колар. втор дел</p> <p>В. Ристов; окестарски делници</p> <p>Љ. Коскаров; методика втор дел, тех вежби скали и егзиди</p> <p>Б. Ангеловски; тех вежби(вокализација)</p>	<p>Атака</p> <p>Артикулација:</p> <p>Стакато</p> <p>Легато</p> <p>Нотни вредности</p> <p>Метрика</p>	<p>- Свирење на разни вежби кои ќе помогнат за развивање правилна техника при свирењето на овој инструмент.</p> <p>Монолошки метод; дијалогски метод; метод на споредба; метод на демонстрација; метод на обиди и грешки.</p>

Тема IV - Етиди			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> -да го употребува нотниот текст во зададените етиди; -да ја развие техниката на свирење на инструментот; -да се приспособува за произведување на култивирани тон преку прецизна изведба на соодветни етиди; -да употребува правилен начин на дишење при свирењето; -да ја развие синхронизацијата на прстите, јазикот и дишењето; -да користи различни видови на техника на артикулација на звукот; -да ги презентира етидите во зададено темпо; -да ја развива музичката меморија; -да го развива чувството за метроритмичка пулсација и темпо. 	<p>Етиди</p> <p>К. Копраж; О. Фрицман О. Мартенс С. Прокофјев</p>	<p>Етиди</p> <p>Ж. Поре П. Клодомир А. Гулгеров А. Сељанин</p>	<p>-Користење на етиди со различен карактер.</p> <p>Метод на демонстрација, монолошки метод, мијалошки метод метод на споредба; метод на обиди и грешки. Свирење на зададените етиди со ЦД.</p>

Тема V - Композиции со клавирска придружба		
Цели	Содржини	Поими
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> -да се приспособува да го совлада нотниот текст на зададените композиции; -да се приспособува за произведување на куптивирен тон преку прецизна изведба на композиции со клавирска придружба; -да развива уметнички израз при интерпретацијата на зададените музички дела. - да презентира правилна интерпретација на композиции со различни стилски карактеристики на зададените дела; -да демонстрира прецизност во изведбата на композиции со клавирска придружба; -да се развие чувството за сценско музицирање; -да се развие искуство на однесување на сцената. 	<p>Композиции со клавирска придружба</p> <p>В . Шолохов;детси цонцерт Ж. Ед.Бара; ориентале. А. Диабели;сонатина А. Корели;свита В. А. Моцарт;сонатина Ж. Поре;кочергино бр. 3, бр,19,бр,20. Љ. Коскаров; фолклорни композиции за труба и пијано.</p>	<p>Корепетиција</p> <p>Пијано еден час неделно (30 мин), свирење камерна музика во најразновидни состави (дуо,трио, кuartет, квинтет др.) како и вовед во оркестарското свирење</p> <p>Метод на демонстрација; Монолошки метод; Дијалошки метод; Метод на споредба; Метод на обиди и грешки.</p>
		Активности и методи
		<p>Проби со пијано придружба</p> <p>Посетување на концерти.</p> <p>Слушање на музика.</p> <p>Учествување на концерти и натпревари.</p>

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

На часовите по труба треба да вклучуваат различни видови на музички активности. Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класична музика како и музика од други стилови и жанрови) и снимена, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини.

Учениците треба да се навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање со чувствување на ритмот. За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецизно интонирање да се применува пеење на нотниот текст.

Се препорачува посета на концерти низ целата учебна година, како и слушање на разновидна музика, а особено на композициите кои ќе се исполнуваат.

- *Прейораки за користишење на годишниот фонд на часови (ориентационо планирање на наставните часови по наставни теми и целини);*

- тема I - **Запознавање со програмата** 5 часа;
- тема II - **Скали** 12 часа;
- тема III - **Технички вежби** 20 часа;
- тема IV - **Етиди** 15 часа;
- тема V - **Композиции со клавирска придружба** 20 часа;

- *Наставни средства:*

- инструмент;
- усник;
- учебници по избор на наставникот;
- посета на концерти и други музички манифестации;
- Интернет, образовни софтвери;
- списанија;
- аудио-визуелни средства.

Литература (препорака):

- Б. Ангеловски -методика (тех вежби,вокализи)
- В. Ристов-оркестарски делници
- Љ. Коскаров Методика II дел

П. Клодомир - 1 дел методика
Г. Балау - Школа за труба - 1 дел
Ж. Поре - 1 и 2 дел методика
М. Шлозберг-Методика
О. Фридман-Методика
Ч. Колин-методика;1 и 2 дел.
Ж. Б. Арбан-методика;1,2, и 3 дел
И. Шалие -Пиеса за конкурс
Ј. Селелев - Скерцино
Ј.Лабура - Сонатина
В. Шчелоков - Концерт
Х. Персл - Суита
М.Аренски -Концертен танц

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Постигањата на учениците се оценуваат континуирано во текот на целата година. Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл.

Наставникот ја оценува способноста на ученикот за аналитички приод во изучувањето на дадените музички дела; техниката на изведбата на дадените музички дела и нивната уметничка интерпретација. За секое тримесечје се добива оценка на поминатиот материјал, според критериумите за оценување на учениците по овој предмет. Оценувањето се врши со помош на континуирано следење на напредувањето на ученикот на редовните часови и настапи, концерти, натпревари и годишни испити по инструментот.

Ученикот кој ќе покаже незадоволителни резултати во поглед на техничко-уметничка интерпретација на музичките дела и нема да го реализира предвидениот задолжителен материјал по предметот, се упатува на поправен испит.

Годишен испит во јуни

Скали: Две скали (дурска и молска)

Етиди: 2 етиди од наведената литература, со различен карактер (една мелодиска, една техничка)

Една композиција со klavirska pridu'ba

- Оценувањето е описно со краток опис.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ

Целите и задачите на наставниот предмет *труба* ќе се реализираат во кабинет за индивидуална настава, опремен со потребните наставни и нагледни средства, според нормативот за музичкото училиште.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно – образовната работа по предметот *труба* може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност, студиска програма труба и стекната назив дипломиран трубач.

Наставникот треба да има стекнато педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

9. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот / ученичката:

- да има правилно поставено тело;
- правилно дишење;
- правилна употреба на јазикот;
- да знае да разликува стакато и легато;
- да ја совлада наставната програма во согласност развојните карактеристики на ученикот.

Изготвил: работна група,

координатор м-р Анкица Витанова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

10. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по труба за шестгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 11-чв82/12
13.08 2017 год.
Скопје К О П Ј Е

на ден

Министер,

